

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3356/2020. (X. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 218. § (1) és (4) bekezdései, 219. § (1)–(4) bekezdései és a Kúria Pfv.IV.21.470/2018/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Szűcs András ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az egyedi ügyben felperesként vett részt. Édesanyja az egyedi ügy alperesének szervezeti egységeként működő kórházban hunyt el. Az indítványozó testvére „kórbonctani vizsgálat elrendelése/mellőzése” tárgyú nyomtatványban kérte az elhunyt kórbonctani vizsgálatának mellőzését. A kezelőorvos, az osztályvezető főorvos és a patológus szakorvos ennek ellenére egyaránt kórbonctani vizsgálatot javasoltak, a kórház vezetője pedig elrendelte azt. A vizsgálat megerősítette a korábban már leírt közvetlen halálokot, a megelőző állapotot és az alapbetegséget. A boncolási jegyzőkönyv belszervi leírásában adminisztratív hiba folytán a férfi nemre jellemző szervekre (prosztata, herék) vonatkozó leírás is szerepelt.
- [3] Az indítványozó keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes kegyeleti jogot sértett, egyúttal 1 000 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [4] Az első fokon eljáró Kecskeméti Törvényszék helyt adott az indítványozó kereseti kérelmének és megállapította a kegyeleti jog megsértését, továbbá 500 000 Ft sérelemdíj megfizetésére kötelezte az alperest. Az elsőfokú ítélet indokolása szerint az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 219. § (2) bekezdésében foglalt feltételek teljesülése következtében el lehetett tekinteni a kórbonctani vizsgálatról, az nem volt kötelező. A vizsgálatot az elhunyt rokonai kifejezetten (írásos nyilatkozatban) elleneztek, azt törvény nem írta elő kötelező jelleggel, ezért a törvényszék úgy foglalt állást, hogy arra a törvényi előírásokkal szemben került sor.
- [5] A törvényszék mérlegelése során figyelemmel volt arra, hogy az elhunyt felboncolására a hozzátartozók kérése ellenére került sor, továbbá arra, hogy a hozzátartozóknak az elhunyt „testi valóságát, női, anyai lényét sértő” megállapításokkal kellett szembesülniük a gyász pillanatában, ezekre tekintettel a sérelemdíj összegét 500 000 Ft-ban határozta meg.
- [6] Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozó és az alperes is fellebbeztek. A Szegedi Ítéletábrla mellőzte az elhunyt kórbonctani vizsgálatának elvégzésével megvalósított személyiségi jogsértés megállapítását, a sérelemdíj összegét pedig 200 000 Ft-ra szállította le. Ítéletének indokolása szerint az Eütv. 219. § (2) bekezdésében foglalt feltételek konjunktívák, közülük a d) pontban foglalt feltétel – a fekvőbeteg-gyógyintézetben elhunyt esetén a kezelőorvos és a patológus szakorvos a kórbonctani vizsgálatot nem tartják szükségesnek – nem valósult meg, ezért a boncolás nem volt mellőzhető. Ez a körülmény kizárja a személyiségi jogsértés megvalósulását, mert a boncolás nem volt törvénytelen. Az ítéletábrla szerint nem valósult meg az Eütv. 219. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt feltétel – a halál oka egyértelműen megállapítható – sem, mert a kórbonctani vizsgálat napján készült jegyzőkönyvben szereplő „lehetett” szó bizonytalanságot tükröz. Mindezek miatt a boncolás elvégzése tekintetében nem valósult meg személyiségi jogsértés.
- [7] Az ítéletábrla a személyiségi jogsértést csak a kegyeleti jog megsértésében látta megállapíthatónak. Ezzel összefüggésben a sérelemdíj összegének meghatározása során figyelemmel volt arra, hogy az alperes a kegyeleti jog megsértéséért sajnálkozását fejezte ki és elnézést kért a pert megelőzően. Ezért szállította le a sérelemdíj összegét 200 000 Ft-re.

- [8] Az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához. Kérte annak megállapítását, hogy a boncolás törvénysértő volt, és ezzel az alperes kegyeleti jogot sértett, valamint erre tekintettel kérte a sérelemdíj 1 000 000 Ft és kamatai összegére történő felemelését. A felülvizsgálati kérelemben kifejtett álláspontja szerint az Eütv. 219. § (2) bekezdésében foglalt feltételek maradéktalanul fennállnak, emellett a törvény 219. § (3) bekezdése alapján is el kellett volna tekinteni a boncolástól.
- [9] A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Indokolásában egyetértett az ítélőtáblával abban, hogy nem lehetett megállapítani az Eütv. 219. § (2) bekezdés *b)* és *d)* pontjaiban rögzített feltételek teljesülését.
- [10] 2. Az indítványozó ezek után nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz hiánypótlással kiegészített alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény II. cikkének, valamint III. cikk (2) és (3) bekezdésének sérelmére történő hivatkozással kérte a Kúria felülvizsgálati ítéletének megsemmisítését – a Szegedi Ítélőtábla, valamint a Kecskeméti Törvényszék ítéleteire kiterjedően –, továbbá kérte az Eütv. 218. § (1) és (4) bekezdésének, valamint 219. § (1)–(4) bekezdéseinek megsemmisítését is.
- [11] A panaszban előadottak értelmében az indítványozó kegyeleti jogát mint az emberi méltósághoz való jog rész-jogát sértik a per során hozott ítéletek, mert nem voltak tekintettel arra, hogy az alperes szervezeti egységeként működő kórház jogszabályba ütköző boncolást végzett, továbbá a nemiség megsértésével súlyos személyiségi jogsérelmet követett el. Ez az eljárás ellentétes az Alaptörvény II. cikkével.
- [12] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény III. cikk (2) bekezdését sértette, hogy az elhunyton hozzátartozói engedélye nélkül végeztek boncolást, mert így önkéntes hozzájárulás nélkül került sor orvosi, illetve tudományos kísérletre. A kórbonctani vizsgálat elrendelését orvosi szakmai szempontok sem indokolták. Az Alaptörvény III. cikk (3) bekezdésének sérelmét az indítványozó abban látta megvalósultnak, hogy a holttestet haszonszerzési céllal használták fel. Álláspontja szerint az egészségügy – ezen belül a boncolások is – kvótarendszerben működnek, és az Egészségbiztosítási Pénztár boncolásonként mintegy 200 000 Ft összeget utal az azt végző egészségügyi intézménynek, ezért a haszonszerzési motiváció nyilvánvaló, a per során hozott ítéletek pedig ezt az alaptörvény-ellenes állapotot erősítették meg.
- [13] Az Eütv. támadott rendelkezéseinek megsemmisítését azért kéri az indítványozó, mert álláspontja szerint e rendelkezések alkalmazása eredményezte a kegyeleti jog sérelmét.
- [14] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [15] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontja értelmében az alkotmányjogi panaszban tartalmaznia kell azt, hogy a sérelmezett jogszabály, illetve bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [16] A panasz sem az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti, sem 27. § (1) bekezdése szerinti részében nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető érvelést arra nézve, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések, illetve bírói döntések miért sértik az Alaptörvény III. cikk (2) és (3) bekezdéseiben foglalt tilalmakat. Az indítványozó nem fejt ki sem azt, hogy a kórbonctani vizsgálatnak az ügyben irányadó törvényi szabályozása miatt zárja ki általánoságban (és ebből következően az indítványozóra, illetve az elhunyt emlékére nézve sérelmes módon), hogy a kórbonctani vizsgálat tájékoztatáson alapuló, önkéntes hozzájárulással történjen, sem azt, hogy a támadott jogszabályi rendelkezéseket alkalmazva a konkrét ügyben eljáró bíróságok miért sértették meg az Alaptörvény e tilalmát. Az Alaptörvény III. cikk (3) bekezdése által tiltott haszonszerzéssel összefüggésben a panasz csak általános spekulációt tartalmaz. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal arra is, hogy a panaszban állított haszonszerzési cél fennállása olyan ténykérdés, ami nem az alkotmányjogi panasz eljárásban, hanem a rendes bíróságok eljárásában lenne vizsgálható.
- [17] A panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti részében az Alaptörvény II. cikkével összefüggésben sem tartalmaz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontja szerinti, alkotmányjogilag értékelhető érvelést. Az indítványozó nem ad elő olyan indokot, amely alátámasztaná azt, hogy az Eütv. támadott rendelkezései olyan korlátozást tartalmaznak, amely az egyedi ügyben alkalmazva az elhunyt kegyeleti jogának sérelméhez vezetett.
- [18] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [19] Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatosan felidézi a tisztességes bírósági eljárással összefüggésben megfogalmazott elvét és gyakorlatát, mely szerint nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok

indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Az alkotmányjogi panasz „nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}.

- [20] A jelen ügyben előadott alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti részében valójában a bíróságok által elvégzett mérlegelés felülbírálatára irányul. A meghozott ítéletek alapján a per két fő kérdése az volt, jogsértő módon végezték-e el a boncolást, illetve kegyeletsértő volt-e a boncolási jegyzőkönyvben szereplő tévedés. E kérdések megválaszolásától függött, hogy lehet-e helye a sérelemdíj megítélésének. Az utóbbi esetben mindhárom ítélet szerint van helye sérelemdíjnak, az előbbi esetben azonban a jogerős ítélet, valamint a felülvizsgálati ítélet arra a következtetésre jutott, hogy a kórbonctani vizsgálat elvégzésének törvényi feltételei fennálltak, de legalábbis azt a törvény nem zárta ki, jogsértés ezért nem merült fel. A panaszban foglaltak ennek a mérlegelésnek és jogértelmezésnek az Alkotmánybíróság általi felülbírálatára irányulnak, ezt azonban az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek tekintetével nem végezheti el.
- [21] 4. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem vetett fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, továbbá egyéb okból nem felel meg a törvényi feltételeknek, azt az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2020. szeptember 29.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Zs. András
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/218/2020.

